

V začetku gledališke sezone

Z ZAČETKOM novega šolskega leta se je začela tudi nova gledališka sezona, torej čas, ko izbiramo in vpisujemo abonmaje. Zato smo se odločili, da vas bomo seznanili s programom Mestnega gledališča, Drame in Opere SNG ter Mladinskega gledališča.

MG — LJUDSKO GLEDALIŠČE ZMERNE SODOBNE SMERI

● V Mestnem gledališču so si letos postavili geslo »ljudsko gledališče zmerne sodobne smeri« in si bodo prizadevali zadovoljiti potrebe delovnega človeka po razvedrilu, uprizorili pa bodo tudi tehtna, vendar komunikativna dela.

● Mimogrede naj omenimo, da bomo letos že gledali predstave v »eni najlepših in naj-sodobnejših dvoran Jugoslavije«, kar Ljubljana res potrebuje. Balkona in lož ne bo več, dvorana je preoblikovana v eno samo sklenjeno amfiteatralno celoto. Stoli so razporejeni v rahle loke in vsak sedež je usmerjen natanko proti središču odra. Akustiko bodo uredili najboljši strokovnjaki za to področje.

● Repertoar Mestnega gledališča obeta predvsem komunikativna dela. Uprizorili bodo dve slovenski izvorni deli, tj. Hiengovo **Lažno Ivano** in Jovanovićevo **Življenje podeželskih plejbojev ali Tuje hočemo — svojega ne damo**. Nova Hiengova drama, ki jo pisatelj v podnaslovu opredeljuje kot »romantično komedijo«, je dramsko upodabljanje sodobnih družbenih in človeških problemov v zgodovinski perspektivi in na zgodovinski snovi. Tokrat je Hieng vzel motiv Ivane Orleanske, torej motiv rešiteljstva, odrešenitva, močne vere, velikega človeškega idejnega in družbenega poslanstva, ki niha med resničnostjo in utvaro, med močjo in nemočjo, med smislom in nesmisлом. Hiengova Lažna Ivana predstavlja eno najbolj pomembnih in najbolj zrelih del novejših slovenske dramske umetnosti.

● Jovanovićevo komedijo (skupna krstna uprizoritev s SG iz Trsta je že bila v Kranju) bi bilo moč najkrajše opredeliti takole: V brezhubno in neustavljivo vrteči se komedijski stroj stare italijanske commedie dell'arte vgrajena komedija erotike, ljubezni v narekovajih in današnjih človeških razmerij.

● Iz svetovne dramske književnosti ne-dvomno največ obeta dramatisiran roman Thomasa Wolfa **Ozri se proti domu, angel**. Roman sodi med temeljna dela novejših ameriške in svetovne književnosti. Dvajset let po pisateljevi smrti se je preoblikovanja romana v dramo lotila pisateljica Ketti Frings in ustvarila dramsko delo izjemne vrednosti: mogočni in skrivnostni pretres, ki ga doživi gledalec, izvira iz mojstrsko vodene akcije, iz natanko odmerjenih trenj, spopadov in trenutkov počitka.

● Pripovedke iz dunajskega gozda Ödona von Horwatha so nesporno njegovo najzrelejšje in najbolj strnjeno odsko delo. Avtorjeva opredelitev, da je to ljudska igra, je mišljena ironično, čeprav na pogled preprosta temeljna dramska zgodba to opredelitev potrjuje. Samostojno vlogo v tej igri imata glasba in petje, ki spremljata dejanje kot nasprotna svetloba, v katere mehki in lepi melodiki (Johann Strauss) se ostro odražajo tudi resne in dramske črte življenja »ob lepi modri Donavi«.

● Bulvarska komedija **Ljubezen druge polovice** Alana Ayckbourn se motivično veže na tradicionalno smer angloskega bulvarskega humorja, ki je vsaj v daljnem sorodu z Wildom, se pravi, da gre za staro in vedno novo snov: sožitje med moškim in žensko duhovito prinaša na nov način.

● Zadnja premiera bo Feydeaujeva **Bolha v ušesu**, vodviljska komedija, s katero je lani tako zelo uspešno gostovalo v Drami SNG Jugoslovansko dramsko pozorišče iz Beograda.

GLEDALIŠKA KOMUNA

● V Drami SNG so letos septembra ustanovili Gledališko komuno, katere bistvo in namen sta, da se uveljavi kot »trajna oblika sodelovanja delovnih ljudi s Slovenskim narodnim gledališčem« za približevanje gledališke umetnosti delovnim ljudem, s tem pa tudi, da zagotovi gledališki umetnosti pri nas smotrnejši razvoj v družbenem smislu. V Drami so se pri načrtovanju smernic svojega dela morali zavestno omejiti v dveh smereh. Drama se je odprla množičnemu občinstvu, je skratka pretrgala s hermetičnostjo, ki je nekaj let nazaj odbijala gledalce od te hiše; razumljivo pa je tudi, da z repertoarjem ne more nuditi samo razvedrila. Sodobno gledališče se danes ne zapira med štiri stene in ne beži od gledalcev, temveč jim prihaja nasproti. S svojo izrazito politično in družbeno kritično angažiranostjo pa podira vse norme, ki mu jih je v zadnjih desetletjih vsilila meščanska družba. Sodobno evropsko gledališče je danes množično politično gledališče.

● Drama se skuša poistovetiti s temi naprednimi sodobnimi tokovi v okviru repertoarnega načrta za tako imenovani Levi oder (tako bo tudi lociran, hkrati pa ima še idejni prizvok), s simultanimi in če bo potrebno tudi z gibljivimi scenskimi prostori. Levi oder se bo spoprijemal z novejšimi izsledki sodobnega gledališkega izraza in bo skupaj z eksperimentalno dejavnostjo Male drame prispeval svoj delež k oblikovanju jutrišnje odsko estetike velikega odra.

● Repertoar Levega odra zajema dela iz svetovne in domače dramske književnosti z značilnostmi »ljudskega odra« v zlahtnem pomenu besede.

● Brechtov **Človek je človek** (Mann ist Mann), eden njegovih zgodnejših dramskih tekstov, prikazuje, kako kolonializem korumpira in si s svojimi neizprosni pravili podreja proletarijat imperialističnih dežel.

● »Improvizacije« predstavljajo v dramski literaturi gledališko obliko eseja o posameznih problemih gledališča, gledališke estetike ali dramaturgije. Javorškova **Improvizacija v Ljubljani** je gledališki esej o položaju Drame SNG v času njene krize in o njenem današnjem stanju.

● **Avgust, avgust** sodobnega češkega dramatika Pavla Kohouta je komedija o neuničljivosti človeških sanj ali komedija o dejstvu, da velike, resnične sanje uniči tisti, ki jih sanja.

● Shakespeareova drama **Koriolan** ima več pomenov — političnega, moralnega in ne nazadnje tudi filozofskega. Koriolan je antična tragedija samo na videz. Zgodovina, kot jo prikazuje Shakespeare, ni več demonična, samo tragično-ironična je še. In v tem je izražena vsa sodobnost Koriolana.

● V Mali drami bodo letos štiri premiere. Najprej bomo videli Lombardove **Zgubljene korake**. Življenje, siva vsakdanost z ozadjem neprecenljivih dogodkov. Taintajevo upiranje, njegovo prizadevanje, da ne bi zgubil korakov v čakalnici sveta, umerjenega po merilih poštnih razglednic.

● Aristofanovi **Ptiči** zavzemajo po pesniški vrednosti eno najodličnejših mest Aristofanove dramatike. Ptiči so humoristična kritika helenske ljudske religije, komedija zoper bogove.

● Tržaški avtor Josip Tavčar v svoji fantaziji **Luna v megli** na ekspresionističen način pripoveduje o odnosih med ljudmi, o odnosih, ki niso več odnosi, prej izkoriščanje, podrejanje, zapostavljanje. Kočljive situacije samo nakazuje — z namenom, da bi se gledalci samo osvestili in našli pravo pot do sočloveka.

● Pintarjev tekst **Nekdanji čas** predstavlja novo smer v dramatikovem opusu — fantazijsko retrospektivo; govori o razvoju nekega poznanstva — prijateljstvu nekoč in danes.

● Letošnji repertoar velikega odra napoveduje dramatično odprtega tipa, ki ne sentimentalizira, gre predvsem za družbeno problematiko, široke freske, vizijo, zgodovinske slike, ki odražajo današnji čas.

● Prva premiera bo Ruzantejeva **Vdova iz Ancone**, ki je ena njegovih najboljših komedij in hkrati pomeni prehod od ljudske igre k antični komediji.

● Büchner je v svoji romantično ekspresivni drami **Vojček** odlično predstavil situacijo, iz katere se rodi zločin. Vojček kot predstavnik proletariata je prehitel svoj čas. Nepriljubljen na splošni upor je omagal. Zato je položil Büchner v Vojčka ves svoj revolucionarni duh. Ob tem delu se srečamo z literaturo, ki je imela velik vpliv in odmev v zgodovinskih dogodkih prejšnjega stoletja.

● Shakespeareova ljubezenska tragedija **Romeo in Julija** je verjetno eno najbolj znanih avtorjevih del. Velika ljubezen Romea in Julije, njuna tragična smrt in sovraštvo razprtih družin pritegujejo gledališke umetnike in seveda gledalce, zato tudi vedno nova gledališka iskanja idealne uprizoritve.

● Družbena satira sodobnega angleškega dramatika Petra Barnesja **Vladajoči razred**, napisana leta 1968, prikazuje na videz sicer odmaknjeni svet visoke angleške družbe, dejansko pa z razgaljanjem običajnih problemov opozarja in smeši nesmisle družbenega sistema, ki se dandanes krčevito oklepa svoje tradicionalne veljave.

● V času, ko slavimo štiristoletnico kmečkih uporov, bodo v Drami ponovno predstavili dramsko historijo Bratka Krefta **Velika puntarija**. Dramska kronika oživlja vse pomembne zgodovinske dogodke, nakazuje pa tudi zgodovinsko motivacijo in socialno utemeljenost naših kmečkih uporov.

● **Toller**, dramsko delo Takreda Dorsta, napisano leta 1968, prikazuje obdobje revolucionarne nemške zgodovine iz leta 1919, t. i. obdobje Münchenske sovjetske republike. Vzporedno se razvija tudi osebna drama pesnika in dramatika Ernsta Tollerja, ki je bil v tem času tudi predsednik centralnega sveta, po propadu Münchenske republike pa obsojen na večletno zaporno kazen.

● Inclanova dramska igra **Božje besede**, ki jo je leta 1920 napisal ta španski dramatik, obravnava v goyevskih vizijah groteskno tragičnost človeka in španskega naroda ter je hkrati tudi absurdna komedija človeštva.

SPARTAK — PRVA PREMIERA

● V Operi začenjajo v zadnjih letih novo sezono pravzaprav že ob koncu prejšnje, tako da v okviru LF uprizorijo eno ali dve premieri v Križankah. Letošnji premieri, ki ju bodo takoj po začetku sezone uvrstili v program sta: Hačaturjanov balet **Spartak**, ki zajema snov iz vstaje sužnjev v starem Rimu, ter Suchoňovo opero **Vrtinec**. Delo je zelo napeta kriminalna zgodba, po kateri je eden največjih čeških kompozitov ustvaril veliko, zelo razgibano in spevno opero. Opero je pripravila ekipa iz Prage in Bratislave.

● Sezono bodo začeli z enim ali dvema koncertoma, kjer bodo v odlomkih iz del vse sezone predstavili poleg mladih pevcev in plešalcev tudi soliste, ki jih Ljubljana še ne pozna. Potem bodo obnovili Verdijevo **Nabucca**. Druga operna premiera bo Puccinijevo **Dekle z zlatega zapada**. Pojem westerna je v naši predstavi sicer zvezan s filmom in televizijo, toda veliki komponist je to vrsto mojstrsko prenesel na operni oder. Prvič bo na tem odru komponist rojak Dane Škerlj s

(Nadaljevanje na 14. strani)